

REVISTA POLITICĂ.

Prețul abonamentului:

Pentru Austro-Ungaria pe an 5 fl., pe jumătate de an 2 fl. 50 cr.; pentru România și alte țări pe an 14 lei, pe jumătate de an 7 lei. — Anunțurile coastă: un șir petit sau locul acestuia prima dată 6 cr., a doua 9 cr., cară a treia oară 12 cr. — Un număr coastă 22 cr.

Abonamentele și anunțurile se trimit numai la administrațiune. — Anunțuri primesce și tipografia lui R. Eckhardt în Cernăuț. Abonenții din România, pentru înlesnire, pot trimite abonamentul și la librăria Socec & Comp. în Bucuresci. — Manuscrisurile și corespondențele se trimit la redacțiune. — Scrisori nefrancate nu se primesc. — Manuscrisuri nu se înapoiază.

Ese la 1 și la 15 a fie-cărei luni.

Cătră domnii abonenți!

În luna aceasta n'a eșit „Revista“ pentru că s'au ținut conferențe, ca redacțiunea „Revistei“ să fie strămutată la Cernăuț. Până ce se va pute efectui aceasta — despre momentul respectiv vom avisa pre onor. abonenți de cu vreme — ne vom da toată silința ca „Revista“ să iese regulat.

De neșirea acestor două numere se va ține seamă la plata abonamentelor. Tot odată însă trebuie să invităm cu tot adinsul pre domnii abonenți, carii sânt în restanță cu prețul abonamentelor nu numai pe anul curent ci și pe anii trecuți, ca să-și achiteze dătorile, de oare ce abonamentele nesolvite se urcă la o sumă egală cu cheltuielile pentru elarea „Revistei“ pe un an întreg.

Redacțiunea.

Suceava, 1. Aprile 1891.

Resultatul alegerilor pentru camera deputațiilor la noi în Bucovina nu este nici decum îmbucurător, precum nu poate nici resultatul alegerilor din toată Austria să mulțemească decum pre cechii tineri, antisemiți și pre ultraclericali. Noi nu știm cât se va mai pute guvernul actual susține la putere, dară credem că nu va trece mult timp și va trebui să se facă o schimbare.

În modul cel mai desinteresat am sprijinit regimul acesta prin mai mult de 11 ani, fară ca să tirguim ca cele lalte partide pentru interesele noastre speciale, am suferit toate jertvind interesele cele mai vitale ale provinciei și populațiunii noastre, punând interesele statului mai pre sus de interesele singulare, pentru ca la încercările de a susține re-

gimul actual să fim jertviți și amputați. Barbați meritoși ca Zotta și Goian au trebuit să facă loc, Hormuzachi a trebuit de bună voie să lepede un mandat obținut cu cele mai mari jertve și cu o deosebită muncă, pentru ca să aște satisfacțiune pretensiunile unei clici, a carei inconșeșență și vênare pentru interese private speciale sânt cunoscute, precum a documentat aceasta la alegeri prin atitudinea sa față de un partisan propriu.

Clica aceasta nu are nici în tabera proprie un razim mare, în orașe n'a putut obține candidatul sprijinit de dinsa dintru'nceput pe față eară în urmă pe ascuns pe lângă toate machinațiunile cele mai mășave decât o minoritate ridiculă; eară în Cernăuț în quartirul general al clicii a isbutit contracandidatul antisemit proclamat în oară cea de pe urmă, un simplu dulgher cu numele Vormund să intruniască 865 voturi și Wagner a putut reuși cu câteva voturi peste 1300 voturi numai din cauza pentru că majoritatea românilor au ramas fideli principiului proclamat, de a observa abștinență strictă. — Câte jertve au costat însă majoritatea aceasta de votari, carea s'a putut ajungu afară de toate numai prin sprijinul guvernului. În Cernăuț sânt aproape 500 funcționari, carii din loialitate votează totdeauna pentru candidatul patronizat de guvern.

Adversarii noștri actuali nu au nici de cum motive a se mândri cu isbânda aceasta.

Noi nu putem alt ceva face decât să observăm o atitudine expectativă și să ne reculegem, trebuie să începem a ne rezăma în noi înșine, și să căutăm ca întâmplările să nu ne suprindă. Dacă nu ne vom ajuta noi înșiși, suntem perduți.

O atitudine expectativă este de recomandat și deputaților noștri, până ce se va fi limpede situațiunea; nu există nici un motiv, de a se entusiasma și angaja pentru regimul de până acum.

A nu se angaja nici într-o parte, a-și păstra libertatea votării, a se întrepune pentru interesele speciale ale țării națiunii și religiei noastre, aceste sînt datoriile reprezentanților noștri.

Dacă până acuma am considerat interesele noastre proprii mai pe jos de interesele generale, astăzi este datoria noastră a cumpeni în fiecare cas special, ori de nu călcăm în picioare interesele proprii prin considerarea intereselor generale. Am suferit într-adevăr destul și am adus destule jertve de tot felul până acuma; alții nu gîndesc și nu grijesc pentru noi, prin urmare trebuie să o facem noi.

Privire politică.

Alegerile pentru camera deputaților s'au terminat. Cei 353 deputați s'impărțesc după partidă în modul următoriu:

Germâni liberali 109, dintre cari au fost aleși în Boemia 33, Bucovina 3, Carintia 8, Carniolia 2, Moravia 19, Austria de jos 18, Austria de sus 7, Salzburg 2, Silesia 6, Stiria 6, Tirol 4, Vorarlberg 1.

Germâni naționali 17, dintre cari au fost aleși în Boemia 3, Carintia 1, Austria de jos 3, Silesia 1, Stiria 9.

Germâni clericali 29, dintre cari au fost aleși în Austria de jos 2, Austria de sus 10, Salzburg 3, Stiria 5, Tirol 7, Vorarlberg 2.

Antisemiți 14, dintre cari au fost aleși în Austria de jos 13, Silesia 1.

Cechi vechi 12, dintre cari au fost aleși în Boemia 1, Moravia 11.

Cechi tineri 37, cari au fost aleși toți în Boemia.

Feudali 18, asemenea toți aleși în Boemia, Partida de mijloc 8, dintre cari au fost aleși în Moravia 6, Austria de jos 1, Silesia 1.

Italiani liberali 11, dintre cari au fost aleși în Dalmația 1, Gorizia 1, Istria 3, Tirol 3, Trieste 3.

Italiani clericali 4, toți aleși în Tirol.

Poloni 58, dintre cari au fost aleși în Bucovina 1, Galiția 56, Silesia 1.

Români 4, toți aleși în Bucovina.

Ruteni 8, 1 din Bucovina și 7 din Galiția.

Croați 7, toți din Dalmația.

Serbi 1, din Dalmația.

Sloveni 16, 3 din Gorizia, 1 din Istria, 8 din Carniolia, 3 din Stiria și 1 din Trieste.

Cechii vechi din Boemia și-au retras candidaturile lor încă înainte de balotaj; conducătorul lor de până acuma Rieger se retrage de tot din viața politică; aceeași intențiune s'o aibă și ministrul Prazak, carele a fost însă ales de deputat în Moravia.

Ministrul președinte Taaffe a negociat cu conducătorii liberalilor și conservativilor, pentru ca să formeze o majoritate din stănga unită, conservativi, clubul lui Coronini, poloni și partida lui Hohenwart; rezultatul a fost însă negativ, pentru că conducătorii liberalilor nu voiesc să accepteze în majoritatea plănuită pre partida lui Hohenwart. Toate partidele mijlocii au pierdut din mandatele lor, numai partidele extreme au câștigat. Boemia trimite din comunele rurale și urbane și din camerele de comerț aproape numai germâni și cehi tineri în parlament, eară Austria de jos și Viena în cea mai mare parte antisemiți de toate culorile.

În Ungaria a produs rezultatul alegerilor din Austro-Ungaria o iritațiune foarte mare. Înmulțirea panslavistilor hotărâți a provocat o nemulțemire mare; presa ungurească crede, că cauza acestui fenomen este de căutat în politica ministrului președinte Taaffe, a cărui demisiune după părerea ziarelor ungurești nu se va putea înconjura.

O a doua întâmplare importantă este schimbarea ministerului României și disolvarea camerei deputaților.

Coalițiunea conservativilor bătrâni cu național-liberalii și cele lalte partide opoziționale a isbit ca în senat să se primiască cu 52 contra 50 voturi propunerea pentru amânarea desbaterilor despre proiectul de lege al ministrului de instrucțiune Maiorescu.

Ministrii junimiști și-au dat demisiunea. — Ministrul președinte Manu a cerut disolvarea senatului, regele n'a consimțit însă, și așa au trebuit și cei lalti miniștri să demisioneze.

Bărbații de încredere chemați de rege: Ion Brătianu, Dimitrie Brătianu și Mihai Cogălniceanu au sfătuit în unanimitate pre rege, să însărcineze cu formarea noului ministeriu pre președintele senatului general Florescu.

Ministeriul nou este compus: Florescu, președiu; Catargiu, interne; Vernescu, finance și provisoriu justiție; Exarcu, externe; Theodorescu instrucțiune; Olănescu, construcțiuni; Isvoreanu, co-

merciu și agricultură, și colonelul Iacob Lahovari, rebel.

Afară de acest din urmă, care este un oficier foarte talentat din statul major și frate cu fostul ministru de externe, toți ceilalți miniștri aparțin partidei conservative vechi. — Florescu și Lascar Catargiu sunt cunoscuți, dară amândoi sunt foarte bătrâni. Sufletul ministerului este avocatul Vernescu, a cărui activitate nefericită ca ministru de justiție în anii 1888—1889 este cunoscută. — Olănescu este un inginer talentat, dară fără antecedente politice. Ceilalți sunt oameni noi, dintre cari se află Esarcu într'o vârstă foarte înaintată.

Când s'a prezentat noul ministeriu camerei deputaților a primit imediat un vot de neîncredere cu 67 contra 59 voturi, abținându-se o parte din deputați de la votare. În urma acestui vot a trebuit să se disolve camera.

Alegerile nouă s'au fixat pentru zilele de 11, 12 și 13 Aprilie stil vechiu. Agitațiunile au început deja; nime nu așteaptă că alegerile vor fi libere ca în anul 1888; ministerul a încercat deja a pune în practică sistemul probat de ingerință. O învingere deplină a conservatorilor vechi este însă imposibilă. — Stabilitatea în administrație, de carea s'a bucurat țeara prin mai mulți ani și carea a fost foarte priincioasă țerii, a început a se clătina deja. Nu numai că au fost schimbați mai toți prefecții, dară demisiunile și denumirile nouă se înmulțesc cu fie care și în toți ramii administrațiunii. Se desvoltă o astfel de grabă, că de pildă în ziua, când secretariul general al ministeriului de externe Lahovari și directorul general al căilor ferate Duca, cari au încheiat convențiunea nouă cu guvernele din Viena și Budapesta despre căile ferate, au fost primiți în Budapesta în audiență de împăratul nostru, ziarele din București au publicat deja destituirea lor și denumirea urmașilor lor.

Pentru relațiunile noastre cu statul vecin a devenit criza aceasta într'un timp foarte nepotrivit. În zilele aceste era să se prezenteze camerei proiectul tarifului nou vamal, care avea să intre în vigoare în 11 Iuliu. Așa s'ar fi stabilit un provisoriu, care în realitate ar fi pus capăt rebelului vamal. Ministrul Lahovari a fost declarat, că România va intra în scurtă vreme în negociațiuni pentru o convențiune vamală nouă, carea ar fi fost să serviască de basă pentru convențiunile ce să vor încheia cu celelalte state. Deși se poate presupune, că coroana a ordonat noului ministeriu

observațiunea acestor obligațiuni, totuși nu este sigur, ori de ministeriul va voi să le aducă la executare. Sub ori ce condițiuni nu se poate presupune, că se va susține termenul prevădut, de oare ce camera nouă se va întruni abia în luna lui Mai și serbările cu ocaziunea iubileului de 25 ani ai domniei regelui și de 600 ani ai existenței statului vor împiedeca ori ce activitate.

Nu fără motive ne temem, că starea nesuferită a raporturilor noastre comerciale cu statul vecin va rămâne nestrămutată, dacă nu cumva va deveni mai nesuferită.

Austro-Ungaria. Împăratul a luat reședința în Budapesta, unde a fost chemat și ministrul Kalnoky. Negociațiunile pentru convențiunea vamală cu Germania se vor termina în decursul lunii acesteia. Chestiunea despre reducerea taxelor vamale pentru cerealii este încă nediscuțată. Agrarii germani s'au aliat cu marii industriași, pentru a opri reducerea; industriașii mari de la noi agitează cu toate puterile în contra încheierii atât a convențiunii acesteia, cât și în general în contra tuturor convențiunilor comerciale și se folosesc spre acest scop și de camerele comerciale. Sperăm însă că nu vor isbui. — Ministerul unguresc stăruiește ca regularea valutei să se aducă la împlinire în timpul cel mai scurt. — Resultatele neverificate ale numărării poporului arată 191.000 români în Cislaithania; aproape același număr ca și în anul 1880; pentru câte 2.300 români există câte o școală. Este proporțiunea cea mai nefavorabilă dintre toate naționalitățile Austriei și o dovadă despre îngrijirea carea o arătat-o atât guvernul actual cât și cele anterioare pentru noi.

Vom reveni mai pe larg asupra acestei stări de lucruri.

Germania. Împărăteasa Friedrich a petrecut în Paris și a vizitat între altele Versailles (unde a fost în rebelul din 1870—1871 quartirul general al împăratului german) și ruinele castelului St. Cloud, ce au ramas din acest rebel. Aceasta a ofensat pre francesi foarte și a provocat demonstrațiuni din partea ligei patrioților. — Încercarea de a împăca pre francesi cu germania n'a reușit precum se vede. Pictorii francesi nu vor trimite operele lor la expoziția de arte din Berlin. — Principele Bismarek este candidat de național-liberali într'un district vacant pentru senatul imperial.

Francia. Ziarele francesc regretă resultatul alegerilor din Austria, pentru că va crește reacțiunea.

Italia. Reînnoirea tratatului defensiv cu Germania și Austria, ce expiră în anul viitoriu, este combătută din multe părți. Noul ministru-președinte marchizul Rudini se întrepune pentru reînnoire; cu privire la Franța va fi însă supus unor modificări.

Ultime Știri. Camera deputaților este convocată pentru ziua de 9 Aprilie.

Știri din București.

Politicele. — Liga pentru unitatea culturală a Românilor. — Delegațiunea studenților români la serbările universitare din Gand.

Veți fi aflat din jurnale vestea că în urma venirii la putere Ministerului Florescu, camera română a fost dizolvată și că s'au fixat alegeri nouă pentru zilele de 9, 10, 11 (21, 22, 23) April. România se află deci în momentul de față cuprinsă de frigurile electorale.

Causa acestui eveniment politic trebuie să-o căutăm în starea creată după căderea Ministerului I. Brătianu (1888). În realitate criza parlamentară datează de acum doi ani, și deci numai din desfășurarea faptelor petrecute de atunci în coace se poate înțelege starea politică în care ne aflăm astăzi. După o guvernare de 12 ani, partidul liberal a trebuit să se retragă, învins de »opinia publică«, din cauza mai multor fapte mișlești, comise de câți-va nemernici furiși în sinul său. După căderea guvernului I. Brătianu situațiunea era foarte dificilă, căci era temere că spiritele agitate și pasiunile deslănțuite să nu periclitaze interesele țării. Se impunea deci chemarea la guvern a unor bărbați moderați și împăciunitori. Regele a încredințat puterea partidului junimist, mic la număr dar greu la cumpănă prin capacitatea membrilor săi. Pentru ca Ministerul să nu aibă totuși un caracter pur junimist (sau palatist, căci Junimiștii sînt considerați ca cei mai aprigi și convingși dinastici) s'a adaogat la Minister și conservatori, între cari dl. G. Vernescu. S'au făcut nouă alegeri. Guvernul junimist n'a câștigat o majoritate omogenă, dar cu sprijinul conservatorilor (cari, precum am spus erau asemenea reprezentați în Cabinet) ar fi putut-o duce binișor. Dar dl. G. Vernescu n'empăcându-se cu colegii săi și voind a aduce la cărmă un Minister conservator de pur sânge a înscenat în acest sens o intrigă. I-a reușit, Ministerul Rosetti-Carp a demisionat, iar dl. Lascar Catargiu șeful partidului conservator a devenit Prim-Ministru. Junimiștii cu toate aceste n'au făcut opoziție și dl. Catargiu s'a sus ținut pînă la sfîrșitul sesiunii. Dar când era să deschidă noua sesiune (Noiembrie 1889), batrînul șef nu se mai bizuia a se încredă în grația junimiștilor și a cerut Regelui dizolvarea camerei și nouă alegeri. Majoritatea colegilor săi din cabinet n'a consimțit însă; dizolvarea nu s'a acordat; dl. Catargiu împreună cu dl. Vernescu au eșit din Cabinet, iar acesta au fost reconstruit iarăși prin junimiști. Capul acestui nou Minister a fost dl. general G. Manu, care pe lângă dl. Al. Lahovari Ministrul de Externe erau, înainte partizanii cei mai devotați ai lui Catargiu.

Cu toate însă că acest Minister a dezvoltat din prima zi de când a venit la putere o activitate destul de priincioasă trebuințelor țării (inamovibilitatea magistraților, legea pensiunilor, improprietărea țăranilor etc.) totuși n'a avut o lungă durată. D. Lascar Catargiu, secondat de ambițiosul D. G. Vernescu, n'au luat în considerare munca rodnică a guvernului și binele țării, ci a crezut că mai pre sus de aceste trebuie să stee prestigiul său ca șef al unui partid istoric. În cameră, partidul D-lui Catargiu, micșorat la număr (prin desidența Domnilor G. Manu și Lahovari cu înțimii lor), n'au putut să facă nici o ispravă, căci grație stăruinței șefului Junimistilor P. Carp, guvernul și-a alcătuit o majoritate bine organizată. Lascar Catargiu și-a îndreptat atunci privirile la senat. Aci interesele partidului istoric le reprezintă generalul Florescu, care făcînd alianță cu liberalii-naționali a isbutit în fine după mai multe atacuri să dea guvernului un vot de blam la votarea legii instrucțiunii, alcătuită de dl. T. Maiorescu. Ast-fel Ministerul Manu a fost nevoit să se retragă; iar regele a însărcinat cu formarea cabinetului pe generalul Florescu, care l'a compus din conservatori vechi. Atît L. Catargiu cît și G. Vernescu au intrat în Minister. Dar chiar în ședința d'anteia când s'a prezintat generalul Florescu înaintea Camerei a primit un vot de blam. Pentru a pune capăt acestei stări nesuferite, regele a acordat generalului Florescu dizolvarea camerei și iată pentru ce avem alegeri nouă în zilele de 9 (21), 10 (22) și 11 (23) April.

Lupta la alegeri promise a fi foarte crâncenă, mai crâncenă poate precum a fost vre-o dată în România. Nu se poate nici de cum prevedea cine va fi învingătorul. Este posibil că viitorul parlament să fie tot așa de împetrișat ca cel trecut, și că nici un partid să nu reprezinte o majoritate solidă. Atunci vom avea iarăși un cabinet susținut de alianțe.

În condițiuni normale, adevărat atunci când ar peri ambițiunile setoase de putere, când ar dispărea dușmăniile personale și intrigile de resbunări, un guvern rezimat pe alianța mai multor grupuri politice ar fi de sigur o fericire pentru stat.

Guvernul va trebui în asemenea împrejurări să țină seamă de cererile principale și întemeiate ale mai multor grupuri, trebuințele țării vor fi respectate mai mult. Dar nu este aci locul să discutăm asupra posibilităților și eventualităților, la 11 April vom cunoaște adevărul. Să nădăjduim că acesta n'a fi crunt pentru dezvoltarea acestei frumoase țări; dar în scurt ori-cum va fi, noi avem acum o garanție mai prețioasă decît ori care alta pentru înflorirea și triumful neamului nostru: Liga pentru unitatea culturală a Românilor.

Este fără seamăn în dezvoltarea națiunii române ca o interpretare națională să înainteze cu pași atît de urieși precum înaintează aceasta instituțiune, dar de sigur că nici n'am avut o interpretare națională care se reprezintă o idee mai măreață, mi sublimă.

Aproape în toate orașele mai mari s'au înființat filiale cu fonduri însemnate, ba putem dice ca Capitala

a fost chiar întrecută de multe orașe din provincie în ce privește zelul și entuziasmul cu care a fost primit îndemnul pornit dela studenții români.

Memoriul studenților, redactat în 4 limbi (românește, franțuzesce, germanesce și italienește) a eșit de sub tipar și s'a și trimis peste nouă mări și nouă țări ca să arate lumii civilizate neajunsurile ce le suferă Românii din Transilvania din partea Ungurilor.

În momentul de față se află în Gand (Țerile de jos) o delegațiune a studenților români, trimisă pentru a reprezenta la niște serbări universitare ce se țin acolo, universitățile din România. Comunicările ce le trimit în patrie sînt foarte îmbucurătoare.

Au fost primiți cu mare entuziasm și chiar jurnalele străine au luat act despre ovațiunile ce li s'au făcut. Dar succesul nu se mărginește numai la acestea. Studenții au împărțit acolo sute de exemplare din memoriu, ei au deșteptat într'un cerc întins interesul pentru cauza noastră națională și ne'au asigurat simpatiile unei națiuni străine. Pentru acest cuvînt, trebuie să considerăm această călătorie ca un eveniment foarte important și favorabil pentru lupta întreprinsă de națiunea română în contra influenței străinilor.

Coroșpondența între regele Milan și fostul său ministru Garașanin.

Fostul ministru serbesc și conducătorul partidei liberale Garașanin acuma redactorul șef al ziarului „Videlo“ din Belgrad a observat în timpul din urmă o atitudine hotărîtă în favorul reginei Natalia și a atăcat în ziarul seu pre exregele Milan într'un mod foarte vehemant și inșositoriu.

Acesta a adresat în 4 Mart a. c. lui Garașanin o epistolă deschisă, pre carea a semnat-o ca conte de Tacova. În epistola aceasta îl învinuiesce Milan pre Garașanin, că a falsificat intimplările, a intrigat în contra sa ca rege pe cînd a fost ministrul său, și în contra partidei sale propriie și îl bănuiește, că voiește să răstoarne dinastia și ordinea legală a țerii. În sfîrșit face Milan întrebarea, cum de s'au aflat sub ministrul lui Garașanin atentatoarele Elena Marcovici și complicea acesteia Elena Knicanin moarte în închisoare și anume una zugrumată și cea laltă înădușită. Spre explicare trebui să observăm, că barbatul Elenei Marcovici, colonelul Marcovici a fost împușcat în anul 1873 în urma unei sentențe militare. Elena Marcovici o femeie de o frumseță rară, a fost cercat în persoană, să obție dela regele Milan agrățiarea barbatului său de oare ce nu s'au fost adus dovești depline pentru vina lui.

Ca să resbune moartea barbatului său a descărcat în 23 Octobrie 1882 în catedrala din Belgrad de două ori un pistol asupra regelui Milan fără că să-l loviască. Pe lînga dînsa au fost trase în închisoare atunci foarte multe persoane, între carile se afla și prietena sa cea mai intimă Elena Knicanin. După cîteva vreme s'a audît, ca aceasta a „murit neașteptat“ în închisoare în Ianuarie 1883. Doamna

Marcovici care a fost condamnată la moarte dară agrătiată de rege la 20 ani temniță a murit însă asemenea neașteptat după scurtă vreme în temnița din Pozarevac.

Garașanin a rēpuns imediat în ziarul Videlo la epistola regelui Milan, în carea îl titulează pre rege simplu „domnule conte“. Aceasta epistolă este plină de invective și conține o declarațiune formală a unei părți a partidei liberale, că se leapadă de dinastia Obrenovici.

Cu privire la intimplarea Marcovici — Knicanin declară Garașanin, că pe timpul morții ambelor femei se afla în concediu la Paris și învinuiește de a dreptul pre regele Milan, că el este autorul omorului îndoit numindu-l de premergătoriu lui „Jak spintecătoriu.“ Apoi dîce, că pe timpul acesta au fost sustrate temnițele de sub supraveghierea gendarmilor supuși lui ea ministru și că aceștia au fost înlocuiți prin soldați, carii nu erau supuși ministeriului său. Afară de aceasta s'a aflat la moartea Elenei Knicanin sentinela dela ușa ei omorită și cercetarea a ramas fără rezultat. În sfîrșit cere, că dacă va fi tras el în judecată să se tragă în judecată și exregele Milan.

Ziarul „Videlo“ a fost confiscat, eară Garașanin va fi pus în acușațiune.

Intimplările aceste pot numai să strice și să submineze dinastia Obrenovici, carea și așa are o poziție destul de slabă.

Patriarchul Fotie † 891.

În 6 (18) Februarie 1891 au trecut o mie de ani, decînd a murit patriarchul Fotie, antiluptătoriu cel mai aprig pentru drepturile scaunului patriarchal din Constantinopoli și ale bisericei atunci numite anatolice în contra pretensiunilor episcopilor romani din Lateran. Despărțirea formală a ambelor biserice s'a înconjurat atunci încă prin repășirea a două a lui Fotie de pe scaunul patriarchal, în Iulie 1054 a urmat însă despărțirea totală a bisericei reseritene de cea apuseană, cînd patriarchul Mihail Kerularios a respins pretensiunile arogante ale Papei Leo IX și i-a trimis înapoi solii sei.

Inconjurarea ori și carei serbări comemorative a inverșunat poporațiunea greacă din Orient și așa iritată în contra patriarchului actual Dionisie din Constantinopoli încă mai mult și a înmulțit nemulțemirea existentă, așa că în sinod se vor renoi cerțele abia liniștite.

Voim aici să aruncăm o privire scurtă asupra vieții și activității sf. Fotie, a carui dî se serbează de biserică noastră în 12 August st. v.

Învățatul cel mai mare și mai universal, cunosătoriu cel mai adînc al anticității pe timpul său a fost Fotie, un bărbat de rang mare și aproape înrudit cu familia împărătească, unul din învățătorii imperatului domnitor Michail al III. Dintru început a fost colonel al gardei împărătești, apoi primul secretar de stat pînă ce a fost denumit în Decembre

1857 de patriarh în Constantinopol în locul patriarhului Ignatie destituit de imperatul Mihail III.

Papa Nicolai I. (858—867) a cerut, ca să se cerceteze cearta aceasta, pentru că Ignatie nu voia să se supune destituirii, și a trimis și legați papali la conciliul intrunit în Mai 861 în biserica sf. apostoli din palatul patriarhal Chrysokeras în chestiunea aceasta și în chestiunea icoanelor, apoi pentru despărțirea provinciilor ecleziastice ale Italiei de jos, Siciliei și a bisericii din Thesaloniche (Saloniki de astăzi) de scaunul papal și supunerea lor sub patriarhatul bizantin. Întărind acest conciliu, la care au luat parte 318 episcopi, destituirea lui Ignatie și nefiind bagate în seamă pretensiunile cele lalte ale Papei, a convocat acesta în anul 863 un sinod special la Roma în care s'a aruncat anatema asupra lui Fotie și s'a pronunțat destituirea acestuia și restituirea lui Ignatie. Astfeliu a început lupta între biserica anatolică și cea romană.

Împăratul și Fotie nemișcați prin aceste mesuri ale Papei au luat îndată în chestiunea bulgară o atitudine opozițională în contra Romei.

Nu cu mult înainte a fost trecut Khanul bulgarilor Mihail Bogoris la creștinism dară creștinizarea poporului său și dependența religioasă a acestuia dela patriarhatul bizantin îi făcea multă grijă, pentru că se temea, ca poporul său să nu-și piardă și independența sa politică. Din acest motiv s'a pus în înțelegere cu Roma, carea l'a primit cu brațele deschise pentru ca să previe grecilor. Doi episcopi latini au fost trimiși la Bulgaria, eară preoții greci au fost isgoniți de Bogaris.

Prin aceste mesuri și prin alte aplecări ale papismului s'au simțit grecii adânc vătămăți în conștiința lor națională astfeliu că și partizanii lui Ignatie s'au alipit de Fotie și acesta a fost apoi în stare să deie o lovitură Romei foarte gravă.

La sinodul bisericii anatolice din anul 867 s'au combătut decretaliile pseudo-isidorice și alte eresii disciplinare ale latinilor și indeosebi dogma romană, carea dice că „Duhul sfânt nu esă numai dela Tatul ei și dela Fiul” și disolvă prin acceptarea unei causalități duple unitatea dumnezeirii în duplicitate (ântăiași dată proclamată în Toledo la anul 589 definitiv formulată la 809). Sinodul a proclamat apoi în înțelegere cu imperatul Mihail III și cu noul cesar Basilios destituirea Papei Nicolai I. și a excomunicat pre Papa și aderanții acestuia.

Omorul imperatului Mihail III. și politica șovăitoare a . . . și bulgarilor a împiedecat însă pentru multă vreme ajungerea rezultatului definitiv.

Din poronca casariului Basilios a fost omorât imperatul Mihail III la o serbare în 23 Septembrie 867, Basilios voia să înconjure un conflict cu Roma pentru ca să nu adaogă dificultăți externe pe lângă cele interne. Pentru ca să se facă pace, a trebuit Fotie în 23 Noiembrie 867 să rezigneze și să se retragă la o mănăstire; prin relațiunile sale intime cu imperatul Mihail III și așa nu era bine vădit de

noul imperat. Patriarhul restituit Ignatie a intrat earăși imediat cu Roma în relațiuni. Papa Adrian II (867—872) a trimis și la conciliul intrunit dela 5 Octombrie 869 până la 28 Februarie 870 trei legați, la care au luat parte însă numai 102 episcopi dintre cari erau cei mai mulți adversari ai lui Fotie. Cu toate stăruințele contrare ale imperatului Basilios a hotărât conciliul acesta casarea tuturor măsurilor lui Fotie și a proclamat excomunicațiunea asupra lui Fotie și asupra adererenților acestuia. Astfeliu a ajuns biserica resăritului sub atârnaarea curiei romane. Reacțiune nu a întârziat însă, pentru că deja în ședințele cele din urmă ale conciliului s'a convins o parte a episcopilor, că au mers prea de parte. Pe lângă aceasta a schimbat și imperatul Basilios politica sa. Sub impresiunea destituirii patriarhului Fotie a fost Fotie încheiat o alianță cu împăratul franco-roman Ludwig II. pentru combaterea arabilor din Kalia de jos și a întrebuițat vremea pentru ca să previe atât aici cât și în Dalmația aliaților săi Franci. Această procedură a recit apoi relațiunile între aliați. Și Bulgaria a intrat în conflict cu scaunul papal, pentru că acesta voia să impue Bulgariei de arhiepiscop pre un italian cu numele Silvestru. În urma acestui conflict s'a supus Mihail Bogoris încă fiind conciliul dela St. Sofia bisericii anatolice, a trimis pre. fiul său Simeon la Constantinopoli spre creștere și a dispus, arhiepiscopul propus de dînsul să fie sfințit de patriarhul Ignatie. Nemulțemirea crescândă a clerului și a poporului, răceala relațiunilor cu Roma și imperiul german, creșterea prestigiului lui Fotie, carele în decursul petrecerei sale la mănăstirea Skepes (până la 876) a castigat tot mai multe simpatii prin atitudinea sa plină de demnitate și moderată l'a îndemnat pre imperatul Basilios să revoace după moartea lui Ignatie (23 Octombrie 876) pre Fotie la scaunul patriarhal cu atât mai vîrtos, pentru că adoratorii acestuia ce se înmulțiau tot mai mult refuzau hotărît ori ce supuneri sub primatul papal.

Pe timpul acesta ocupa scaunul papal Ioan VIII. (872—882). Pentru că acestuia îi trebuia ajutorul bizantinilor, spre a se pute apăra de musulmanii din Africa și Sicilia, a primit propoziția împăratului Basilios, ca să se convoace un conciliu nou, în care să fie recunoscut Fotie și să se restabiliască pacea bisericească.

Acest conciliu a fost cercetat de 383 episcopi, este al optulea cenmenic al bisericii orientale și a fost intrunit din Noiembrie 879 până la 13 Martie 880. Fotie a avut o isbândă deplină; legații papali nu au putut obține nici un succes. Recunoașterea lui Fotie ca patriarh s'a făcut de concilie ca și o scusă pentru atitudinea sa de mai înainte; hotăririle conciliului din anul 869/870 au fost casate și chestiunea dogmatică amintită mai sus cu privire la sf. duch s'a hotărât în înțelesul deciziunilor sinodului din 867 astfeliu, ca biserica întregă are să primiască fără rezervă formula anatolică de credință. În sfîrșit s'a

recunoscut primatul papei numai asupra bisericii apusene.

Seisiunea între curie și biserica anatolică se înțelege că s'a arătat îndată după ce a scăpat papa de dușmanii sei streini cu ajutorul bizanținilor. Chiar papa Ioan VIII a declarat pe Fotie de destituit aruncând asupra lui anatoma; Cardinalul-legat Marinus a proclamat în Constantinopoli încetarea comunității bisericești cu Fotie. Acesta însă cu toate aceste și deși urmașii lui Ioan VIII, papii Marinus I, Adrinu III și Stefan V au observat aceeași atitudine, a urmat cu neclintire lupta în contra dogmei și supremației romane, până ce urmașul împăratului Basilios Leo II a pus capăt acestei lupte pentru un veac întreg.

Impăratul acesta, deși a fost elevul lui Fotie și era nu barbat foarte învățat, a fost un despot absolut, carele se temea de influința spirituală a patriarhalului din Constantinopoli. Îndată după ce a luat domnia (886) a trebuit Fotie să dea din nou patriarhia în favorul fratelui împăratului — Stefan — și să se retragă într'o mănăstire armeană, unde a și murit în 6/18 Februarie 1891.

Mai este încă de observat, că renumitul apostol al slavilor Constantin, mai bine cunoscut cu numele Kiril (fratele cel mai mic al lui Metodie) a fost crescut cu împăratul Michael III de Fotie. — Serbarea comemorativă de o mie de ani a acestor apostoli n'a trecut în aceeași liniște.

Fotie a lăsat multe opere despre teologie, dreptul canonic și istorice literare precum: miriobiblon nomocanon, bibliotheca juris canonici veteris, de consolatione, de spiritus sancti mystagogia, un lexicon grecesc etc. Noi am numit operele sale după edițiunile latine făcute în veacul acesta.

Stiri mărunte.

Prima promoțiune sub auspiciile Impăratului la Universitatea din Cernăuț. În luna decursă s'a serbat la Universitatea Cernăuț sub auspiciile Maiestății sale promovarea D-lui Ioan baron Stircea la gradul de Doctor în drepturi. În cuventarea sa rectorul Universității a observat cumcă și alți candidați au arătat aceleași rezultate în studii, dară nu au putut obține grația, cu care a fost onorat candidatul.

Prin actul acesta a voit Maiestatea Sa să recunoască și meritele parintelui și moșului candidatului.

Scandaluri la alegeri. La balotagiul antisemitului clerical prinț Lichtenstein au fost în Hernals și cele lalte localități de alegere mari cravaluri. — Socialistii intrau cu sila în localitățile de agitațiune ale partidei lui Lichtenstein partizanii acestuia de altă parte făceau scandaluri prin birturi și dughene. În localitățile Sloboda și Rungurska lângă Colomea, unde se află cele mai multe izvoare de naftă lucrătorii au făcut excese, în carile au fost ucși trei jidovi și un gendarm cară multe persoane vulnerate.

Cale ferată în Sibiria. În primăvara aceasta se va începe construcțiunea căii ferate, carea va duce prin toată Sibiria, și anume linia apuseană începătoare dela Slatoust pe Ural la Tscheljutinski și linia resăriteană dela Wladiwostok la Grawskaina pe riul Ussuri. Lungimea căii ferate Sibiriene este calculată

la 5400 Kilometri. (cea mai lungă cale ferată, anume dela Ottawa din America la oceanul cel mare nmeră 4600 Kilometri) Cheltuiețile sînt preliminate cu 500 milioane ruble, suma aceasta nu va ajunga însă. Calea se va pute găti abia la începutul veacului viitoriu. Calătoria dela Petersburg la Wladiwostok va dura cu calea aceasta 30 zile, de oare ce nu este proiectat ca trenurile se circuleze și noaptea și vor umbla numai cu o iuțime de 21 Kilometri Cu calea aceasta se va pute ajunge frontiera Chinei dela Moskwa numai în 8—10 zile.

Neînțelegeri în familia regală din Anglia.

La inaugurarea unei năi de resbel a provenit o discusiune foarte iritată între regina și prințul de coroană, pentru că acesta va trebui să se infățiseze ca martor la tribunal într'o afacere foarte scandaloasă — Este vorba, că într'un club aristocratic din Londra a fost prins un colonel cum juca cărți fals și la intimplarea aceasta a fost și moștenitorul tronului englez de față.

Mulțemită publică.

»Prea Venerabilul Părinte Iraclie Porumbescu, exarch și paroch în Frătăuțul-nou, a binevoit marinos a dona societății acad. »Academia ortodocsă un op. de un preț foarte însemnat intitulat. »Istoria Mitropoliei Moldaviei și Sucevei și a Catedralei mitropolitane din Iași, de Constantin Erhiccanu». Subsemnați se onorează deci a aduce Prea Venerabilului Părinte, în numele comitetului societății, mulțemițele cele mai profunde pentru acest dar însemnat.

Cernăuț în 23 Martie 1891.

Pentru comitetul societății:

Pentru president:

stud. teol. Tit. Popescu,

h. t. vicepres. I.

Secretariul:

Z. Percec,

stud. teol.

Sâmbătă într'a 9 (21) Martie a. c. a aflat loc în Cernăuți înmormântarea parochului din Volcineț Alexandru Zaharosechi, care după o activitate de 38 de ani s'a mutat după o boală scurtă în etate de 65 de ani la cele cerești. La înmormântare au participat afară de adnec întristații membrii ai familiei scumpului defunct un număr mare de consăngeni, amici și cunoscuți. Pentru participarea amicală li se exprimă acestor din urmă din partea adnec întristaților membrii ai familiei mulțăminta cea mai călduroasă.

Cernăuț, în 14 (26) Martie 1891.

Soția mea pătimind grav de un morb sexual cu totul periculos a fost vindecată de acest rău prin tratarea cea ghibace, umană și de tot desinteresată a Domnului Med. Dr. Ioan cav. de Volcinschi, profesor la școala de moșit în Cernăuț

Mă simt deci dară foarte plăcut îndatorit, eu cu întreaga mea familie, de a exprima acestai domn binefăcător pe aceasta cale cea mai profundă mulțemită și a-l recomanda cu toate căldura sicărui suferitoriu.

Ostrița în 24 Martie 1891.

Orest Cășierici,
învățătoriu.

În folosul societății „Școala română” au mai încurs:

I. Prin Liste:

1. La Lista Nr. 10 încredințată D-lui protopresviter din Ceahor Artemiu Berariu au mai încurs 32 fl. și anume dela următorii binefăcători: dl. Artemiu Berariu 1 fl.; d-na Eugenia Olga Morariu din

Cernăuț 3 fl.; dl. Vasile Andoni din Ceahor 2 fl.; dl. Georgiu Berariu din Mologhia 1 fl.; dl. Moses Geiger din Mologhia 50 cr.; dl. Lazar Geiger din Ceahor 1 fl.; dl. Lazar Sosnovici din Sucevița 1 fl.; d-ra Natalia Popescul din Margine 1 fl.; dl. Vladimir de Reni din Margine 3 fl.; dl. Nicolae Zurcan din Margine 1 fl.; dl. Teodor Leuciuc din Margine 2 fl.; dl. Salomon Cula din Mologhia 1 fl.; d-na Modesta de Stefanovici din Tarașeni 1 fl.; dl. Ioan Hostiuc din Balcăuț 1 fl.; dl. Ioan Lupu din Tarașeni 1 fl.; dl. Eugeniu Seretean din Șerbăuț 1 fl.; dl. Nicolae Totoescul din St. Onufriu 1 fl.; dl. Georgiu Sandru din Rogojesci 1 fl.; dl. Ioan Stefaniuc din Calinesci 1 fl.; dela poporenii din Tarașeni 50 cr.; dl. Casian Stratulat din Volocea 1 fl.; dl. Ioan Popescul din Volocea 1 fl.; dl. Georgi Pridie din Ceahor 1 fl.; dl. N. N. din Ceahor 1 fl.; dl. Irimia Busdugan din Corovia 1 fl. și din lădița bisericii din Ceahor 2 fl.

2. La Lista Nr. 11 incredințată d-lui Vasile Iliuț paroh din Horecea au încurs 10 fl. și anume dela următorii binefăcători: Vasile Iliuț 1 fl.; dl. Ioan Iliuț din Bobesci 1 fl.; dl. Dașchevici din Cernăuț 1 fl.; dl. Dimitriu Zopa din Rarance 1 fl.; dl. Nichifor Șeraba din Ludi Horecea 1 fl.; dl. Mihail Piteju din Horecea veche 1 fl.; din casseta așezată în biserică filială din Horecea veche 2 fl.; din casseta așezată în biserică parohială din L. Horecea 1 fl.; și dela dl. protopresviter din Cernăuț Ioan Oliuschi 1 fl.

II.

Venitul curat din prelegerea ținută în localitățile Clubului român din Suceavă de dl. profesor Ștefan Ștefureac 9 fl. 82 cr.

III.

Ofertă benevolă a repăusatului avocat din Botușeni dl. Nastasachi Botez 1 fl. 60 cr.

IV. Taxe:

Din Taxa odată pentru totdeauna a d-lui profesor din Bêrlad Tit Procopianu 5 fl. 42 cr. și taxa pentru a. 1890/1; d-na Teofila Boșniag din Suceava 2 fl.; dl. exarch din Iateni Const. Berariu 1 fl.; din Ostrița dl. presviter Ioan Bucevschi 1 fl.; dl. Ilie al lui Simeon Bercea 1 fl.; dl. Mihail al lui Sim. Bercea 1 fl.; dl. Simion Bercea 1 fl.; dl. Ilie Todosan 1 fl. și dl. Ioan Constanciuc 1 fl.

Pentru toate quotele aceste de exprimă mulțăminta cea mai cordială.

Suceava, 28 Febr. 1891.

Comitetul societății „Școala română”.

Foia „Revistei politice”.

Din Arhiva societății științifice și literare din Iași reproducem următorul articol interesant:

Din viața satului meu.

Credințele sateanului despre școală și efectul ei de Spiridon Popescu.

Se iau de multe ori subiecte din viața de la țară, și fie pentru dorul de a vedea pe satean debărat de o mulțime de credințe greșite sau de a prezenta publicului inteligent un portret mai mult sau mai puțin exact al sateanului, fie chiar numai pentru plăcerea de a scrie — se face din acele subiecte prosă, poezie-une-ori proza în poezie, al-teori poezie în proză. Sint însă chestiuni de la cunoștința și rezolvirea cărora ar isvorii într-adevăr o reală îmbunătățire a stării sateanului. Ar trebui

dar să intereseze pe toți, fără deosebire, și chestiuni ca cea următoare: Cum cugetă sateanul despre școală?

Este cea mai mare greșală de a crede că școala este cunoscută în intențiunea ei. Școala este pentru satean un fenomen care deși nou, e imbrobodit, că toate fenomenele din natură, cu o mulțime de credințe care de care mai false. Care este rațiunea de a fi a școalei? Iată întrebarea la care nu poate răspunde nici un satean; în schimb sateanul, atît cel ce n-a trecut prin școala rurală cît și cel ce a trecut, își explică acest fenomen care se chiamă școală după cum aparențele îl înșală și intelectul lui îl ajută. Cele ce urmează cred că vor învedera aceste afirmațiuni.

Prin cuvîntul muncă se înțelege totdeauna agricultura sau orice altă ramură de activitate corporală. Carte și muncă sint pentru satean două noțiuni contradictorii. A nu munci ar fi tot una cu a fi fericit. Numai omul învățat ar fi fericit, pentru că numai el nu muncește. „Ghine faci, dragul moșului, de înveți carte, doară-i scăpa de muncă?” „Bun-i plugul, bun meșteșugul, dar îi mai bună cartea, că ei părăle fără să muncești; învirtești de trei ori din condeiu, și ei părăle de le măninci cu lingura.”

Toți boerii ar fi învățați. Iar boerii sint de două feluri: „boerii mari”, care stau la orașe și care umblă cu cilindru și mănuși, „și boerii mici”, adică proprietarii și arendașii de moșii. Dacă înveți carte, te faci boer mare; cu toate acestea, deși nu toți poartă cilindru, se dă titlul de boer la toți funcționarii publici. „Boerilor le trebuie carte multă, pentru că ei au de socotit bani, dar la ce folosește cartea unu țaran?” Cu toate acestea e bine „să știi o lecură de carte.” Gindeam și eu să-mi învăț copchii măcar atîta, ca să nu se ducă cu scrisoarea de bătae în sin, ori ca să știe și el a însemna ceva, ori ca să nu ie atîtea sub fălei la meliție!”

Rar de tot, mai cu seamă în momente de independență, adică atunci cînd Bacus amortește grijile nevoilor vieții se aud luându-se hotăriri ca acestea: „Să știu bine că mi-oi pune carnea la saramură, și tot o să-mi învăț copchii carte, să nu mai muncească ca mine!” Însă totul e zădarnic, căci sărbăt area trece, realitatea apare, și în zorile zilei următoare copchii aud pe tatăl lor: „Școlaiți că cîntă cristei!” în popușoi.”

A ști condeiu, a ști carte, a fi învățat sint expresiuni sinonime. Se admiră „un scriitor care face să tremure masa sub condeiu lui”, și se despretuește un investigator al științei. Există

intre sateni următoarea istorioară, pe care o spun cu multă satisfacere: „Odată un învățat a vrut să vadă cum lucrează alghinele, și de aceea o făcui un știubeiu de sticlă. Alghinele ș-o bătut joc de dinsul, că întâiu o spoit știubeiul cu ceară, și apoi s-o apucat de lucru; așa incit e dat învățatului peste nas, că nu trebuie să caute ascunsurile lumii aceștia“.

Școala ar impietri inima. „Nu te poți ingrădi cu cel cu știință de carte, ei caută numai să te șmichirească. La un drum undeva, nu poți găsdui la primar, la notar, la perceptor, la profesăr și la crișmar; incit mori de foame și de frig, dacă n-ai trage la un Român de a noștri!“ „Boerii, cind te duci la tirg, se uită la tine ca la o jiganie.“

În general, școala ar slăbi afecțiunea fiilor cătră părinți. Iată ce cugetă săteanul despre unul oare-care din ei care ș-ar da copilul la școală, cu gind ca săl învețe carte multă:

„La sfirșitul învățaturii, n-are să-l mai aibă de fiu; n-are să-l pună la masă cu dinsul; are să-i de, dacă i-a da, să mănince la vatra focului; noră-sa are să fie cucoană mare, cu pălărie țuguetă, și are să poarte rochiile cu țoste (turnură), ei are să-i fie scirbă de socri“. Mai departe reflectează: „Cit is în școală, îți dai bucățica din gură îți dizlegi toate nodurelele, și la urmă cind te duci la oraș, la casa lui, intri noaptea pe porțita din dos.“

Școala de multe ori ar rupe orice afecțiune a fiilor cătră părinți. Se istorisește cu adâncă mihnire următoarea întâmplare. „Un ursariu avea un ficior care ajuasese ofițer; ursariu nu-și văzuse ficiorul de cind era mic. S-o întâmplat să treacă ursariu pe lingă locul unde oștirea poposă la manevră. Cind aude că ficioru-so îi acolo, dă busnă pintre soldați ca să-l îmbrățoseze. Ficioru-so atunci se face ca nu-l cunoaște și pune pe soldați să gonească pe cioara cea spurcată!“ Țiganul cind o agiuns împărat o spânsurat întâiu pe tată-so etc.

Școala n-ar fi accesibilă sătenilor. Pentru ca să poată cineva învăța carte, ar trebui să aibă o predispoziție pentru ia înăscută, moștenită; almintrelea toate sforțările de-a învăța carte rămân zădarnice. Cu alte cuvinte educația n-ar avea nici o putere modificatoare asupra predispozițiilor. Îndemnam dăunăzi pe un fruntaș din sat care are un copil ce a terminat clasele primare, ca să-și-l dea mai departe să învețe; el mă întâmpină cu acciași obiecțiune cu care m-am întâlnit mai totdeauna în asemenea circumstanțe: „Apoi, dragu moșului, știi vorba cea, din ocază de cine nu se

face sită de mătasă, dacă neam de neamul mieu n-o știut carte, apoi tocmai copchilul mieu are să se pricopsească!? Las-că nu mi-ai înstreina copchilul mieu prin lumea neagră, că doar n-am o sută de ficioari. Afară di asta, noi așa sintem lăsați di D-zeu să muncim. Dacă ar învăța toți carte, cine ar lua sapa di coadă? ori: cui să rămână coarnele plugului? Uite-te d-ta în sat la noi, cîntărește cu ochii și prețulnește pe băeții care es din școală: nici carte nu știu, ca să zici că știu și ei să se hrănească în lume cu cartea, nici gospodari buni nu sint. Ruginesc o mulțime di vreme în școală, și cînd es, se povidesc pe drum de lene, veșnic cu ochii umflați de somn; cu greu îi dai la brazdă, iaca așa se strică lumea!“

Tot ce scrie în cărțile nouă ar fi minciuni. Cu cât înveți mai multă carte, cu atâta ai avea mai mulți sorți că ai să inebunești. „De a tot învăța carte, are să inebunească“; „ii nebun de carte“; „am mai văzut eu nebuni de iștia care-ți spun și din stele“.

Cine învață carte multă, ar uita pe D-zeu, ar călca legea. Mi se istorisea cu mare durere sufletească, că un oare-care exploatator al credulității sătenilor desvolta teorii ateiste. „L'am auzit eu cu urechile mele cum bârfea de D-zeu“. Nici un boer nu mai postește și nu mai ține legea creștinească, ca să ție Duminica și sərbătoarea; ia de aceea nu mai plouă, c'o eșit lumea învățată, o eșit dracu pe pământ“.

În resumat: Muncitorul n'ar trebui să știe carte; școala ar avea ca intențiune suprimarea muncii; școala ar îngusta sufletul și ar strica mintea.

E natural să ne întrebăm, care e cauza acestei nenorocite situațiuni. Căror împrejurări se datoresc credințele în chestiune, căci toată lumea doritoare de desvoltarea maselor se aștepta cu totul la altăceva? . . . Un spirit examinator, fie el ori-cât de puțin scrupulos, găsește că reul provine din mai multe cauze cu desăvârșire regretabile.

a) Cei însărcinați cu răspândirea culturii sau n'au voit să-și dea osteneală ca să facă evidentă pentru toți rațiunea și intențiunea școalei, sau ei înșiși nu le-au înțeles importanța, pentru ca apoi se poată fi înțelese și de săteni. Primul cas e greu de admis, pentru că ar fi prea fără amor propriu cel care, cunoscând un lucru, n'ar voi să-l arăte, având în vedere mai ales că este plătit și prin urmare îi este obligator s'o facă aceasta. Al doilea cas se impune. N'am să dau probele acum; sper s'o fac aceasta când voi arăta cum se în-

vață carte în satul meu. Voi spune acum numai, că dacă există școala, care are menirea de a răspîndi lumina, ea nu face decât confuziune în deprinderi și în credințe și pare a nu avea alt rost decât acela de a se compromite. Săteanul nu urește cultura, nenorocirea cea mare e că n'o pricepe.

b) Funcționarii publici. Punctul acesta nu e decât o urmărire a celui anterior, și din el ne învățăm că nu numai la sate școala nu poate să se facă înțeleasă.

Școala rurală nu dă decât cu totul excepțional funcționari în comuna respectivă, sau dacă dă aceștia în majoritatea excepțiilor, după ce au primit o spoeală de cultură la orașe, se conduc de principiul că: nici un proroc nu e bine primit în patria sa; motivul adevărat este însă, că nici un șarlatan nu-și poate exercita cu ușurință meseria între ai lui. Mai departe: Tot ce a desperat de slujbe, fie ele cât de mici la orașe; tot ce a fost vițios și ca atare alungat din furnicarul de slujbași al centrelor; tot ce orașele n'au putut mistui: a năvălit — mai cu seamă la început, când s'au creat și înmulțit slujbele — la sate. S'a simțit necesitatea de slujbași, și din lipsă nu s'a făcut multe alegeri. A fost de ajuns să știe cineva a copia ca să poată fi ajutor de notar; mai apoi apropiindu-și formularele de lucrări, să devină notar, primar, perceptor și în mai multe rânduri să treacă dintr'o slujbă în alta, sau să le cumuleze pe toate. În prima linie își propun să se îmbogățescă, și mulți reușesc; mulți însă din cei ce nu reușesc, pățesc aceasta, nu pentru că nu ar avea posibilitatea, ci pentru că au mână spartă, și de aceia acești din urmă sunt și mai primejdioși.

Postulantul de eri nu mai are aceiași atitudine. Cu o aroganță, care ar revolta chiar și pe trîmbițașii fericirii de la țară, el nu stă nici odată de vorbă cu săteanul, nu se ia de vorbă nici odată de nevoile lui, nu se aude vorbă dulce din gura lui. Și „vorba dulce mult aduce!“ Cel care până eri se gudura și era respins de pretutindeni ca neavînd educațiunea cerută pentru slujba pe care o postula, astăzi e omul de știință, învățatul timpului; se uită ca din ceriu la toți „mojicii“ din jurul său. E atotputernic, poate să-și bată joc de cel mai cinstit sătean; tot-de-a-una poruncește, tot-de-a-una vorbește tare ca cu surzii și răstit ca unii stăpâni cu slugile. Consideră legea ca o căpcană în care vecinic cade săteanul necunoscînd-o, în care cazuri el poate să întoarcă șurubul după

plăcere. Săteanului nu i s'a prezentat mai nici odată om cu știință de carte, care să fie „om al lui D-zeu“; pretutindeni, la sat ca și la oraș, e șicanat de cătră slujbașii mici a tuturor autorităților. La acestea să mai adăugăm și daraverele cu proprietarii sau arendașii de moșii, — oameni, cum am zis, tot cu știință de carte. Cu ast-feliu de suflete microscopice se întâlnește săteanul la fie-care pas din viața sa și din ele își plăsmuește tipul omului învățat.

c) Săteanul crede că cei cu știință de carte nu muncesc, din cauză că el nici odată în viața sa n'a avut ocupații pur intelectuale; pentru el ast-feliu de ocupații sînt ușoare, pentru cuvîntul că chestiunile ce ar forma obiectul ocupației sînt scrise în cărți; cu alte cuvinte: nu cunoaște natura și greutatea ocupațiilor oamenilor cu carte.

d) Săteanul crede că cartea îngustează sufletul. Aceasta rezultă dintr'o examinare exactă a unor tipuri false de cărturari. Sînt din nenorocire și caractere monstruoase, eșite din popor, cărora tocmai din cauza interpretării greșite a școlii, sau dintr'o cultură insuficientă li se pare că s'au suit prea sus, și ameteșe când se uită în jos.

e) Cartea strică mintea. Și aici judecata se face în necunoștință de împrejurări. Aceasta provine din imprudența cu care se prezentă unii cărturari, care vrînd să-și dea aerul de mari savanți, se întîlnesc cu gratulațiuni cu cari se întîlnea Columb; pe de altă parte, dacă se găsesc și de acei cărora „le lipsescă câte un grăunte“, aceasta se știe că e o consecvență, nu a cărții, ci a vre-unui vițiu.

Cele ce preced pun în evidență tristul adevăr, că: Săteanul nu cunoaște nici până astăzi rațiunea și intențiunea școlii. Ear acest adevăr are de efect starea inapoiată și staționarea de cultură în care se găsește.

Medicul conștiincios în stabilirea diagnozei și în tratarea unei boale caută să știe cauzele ei și împrejurările care împiedecă efectul medicamentelor.

Am arătat credințele despre școală, pentru ca să se vadă că ele sînt un factor puternic, care contribuie la paralisarea mersului instrucțiunii. Prin urmărire cel ce ar avea dorul de a grăbi vindecarea rănilor instrucțiunii, trebuie să ție seamă și de acest factor.

Editor și redactor responsabil: **Dr. Matei Lupu.**